21.10.2019

Eduskunta
Lakivaliokunta

Viite: Eduskunnan lakivaliokunnan lausuntopyyntö 17.10.2019

Valtiovarainministeriön lausunto lakivaliokunnan esittämään lausuntopyyntöön

Lakivaliokunta on pyytänyt valtiovarainministeriön kirjallista vastausta seuraavaan kysymykseen:

Onko arviota miten kotitalousvähennyksen heikentäminen vaikuttaa harmaaseen talouteen ja varsinaiseen talousrikollisuuteen ja mikä on sen vaikutus siihen, että hallitus panostaa rikollisuuden ehkäisyyn? Nettovaikutus verokertymän heikennykseen (verotuloihin), vaikka kyseessä on ministeri Harakan mukaan säästölaki ja toisaalta mahdollinen vaikutus kokonaistalouteen eli työllisyys yms.?

Valtiovarainministeriö esittää lausuntonaan seuraavaa:

Lausuntopyynnössä viitattu kotitalousvähennyksen muutos liittyy hallituksen esitykseen 24/2019, jossa kotitalousvähennyksen enimmäismäärää ehdotetaan alennettavaksi 2 400 eurosta 2 250 euroon. Samoin vähennettävää prosenttiosuutta kustannuksista ehdotetaan alennettavaksi työkorvausten osalta 50 prosentista 40 prosenttiin ja palkkojen osalta 20 prosentista 15 prosenttiin.

Hallitusohjelman mukaan 1,230 miljardin euron päätösperusteisista menolisäyksistä 730 miljoonaa euroa rahoitetaan verotuloja lisäämällä. Osana tätä verotulojen lisäämistä hallitusohjelmassa on sovittu kotitalousvähennyksen supistamisesta. Kotitalousvähennyksen supistaminen on myös osa hallituksen veropohjaa tiivistäviä toimenpiteitä.

Vuonna 2017 kotitalousvähennys myönnettiin noin 426 000 verovelvolliselle ja vähennysten yhteismäärä oli noin 444 miljoonaa euroa. Keskimääräinen vähennys oli noin 1 040 euroa. Asunnon kunnossapitoon ja perusparannukseen kohdistui noin 85 prosenttia vähennyksen oikeuttavien kustannusten yhteismäärästä. Hoiva- ja hoitotyöhön kohdistui noin 2 prosenttia kustannusten yhteismäärästä ja kotitaloustyöhön noin 13 prosenttia kustannusten yhteismäärästä.

Kotitalousvähennyksen muutoksen vaikutuksia on arvioitu hallituksen esityksessä. Esityksen mukaan kotitalousvähennyksen enimmäismäärän ja vähennykseen oikeuttavan osuuden alentamisen arvioidaan lisäävän verotuottoja noin 92 miljoonaa euroa vuositasolla.

Kotitalousvähennyksen tavoitteena on työllisyyden tukeminen ja harmaan talouden torjunta. Vähennys kannustaa ihmisiä teettämään ulkopuolisella sellaisia töitä, joita tyypillisesti voidaan tehdä myös itse. Lisäksi vähennys kannustaa hoitamaan

julkisoikeudelliset velvoitteet ja näin ehkäisee harmaata taloutta. Kotitalousvähennyksen supistaminen saattaa vähentää kotitalousvähennyksen käyttöä nykyisestä jonkin verran. Kotitalousvähennys olisi kuitenkin edelleen merkittävä yhteiskunnan tuki vähennykseen oikeuttavien palveluiden käyttäjille, joten vähennyksen voidaan katsoa olevan jatkossakin merkittävä kannustin vähennykseen oikeuttavien töiden hankkimiseksi. Näin ollen ehdotetulla maltillisella supistamisella ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia yritysten toimintaan tai harmaan talouden torjuntaan.

Käsitellessään hallituksen esitystä 24/2019 valtiovarainvaliokunnan verojaosto on kuullut Verohallinnon Harmaan talouden selvitysyksikköä kotitalousvähennykseen kohdistuvan muutoksen vaikutuksesta harmaaseen talouteen.

Harmaan talouden selvitysyksikön mukaan kotitalousvähennykseen ehdotetut muutokset vaikuttavat melko maltillisilta, eivätkä ne siksi mahdollisesti lisää kiinnostusta ostaa kotitalousvähennykseen oikeuttavaa palvelua harmaan talouden toimijalta. Selvitysyksikkö toteaa myös, että kotitalousvähennyksen merkittävät vaikutukset harmaaseen talouteen ja yrityksien väliseen kilpailuneutraliteettiin tulisivat kyseeseen tilanteessa, jossa kotitalousvähennystä pienennettäisiin voimakkaasti tai siitä päätettäisiin luopua kokonaan. Harmaan talouden selvitysyksikön antama kirjallinen lausunto on tämän lausunnon liitteenä.

Valtiovarainministeriö katsoo, että kotitalousvähennyksen vaikutuksista harmaaseen talouteen ja työllisyyteen olisi tärkeää saada lisätietoa. Tuoretta tutkimusta aiheesta ei ole tällä hetkellä saatavilla. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan (TEAS) vuoden 2019 täydentävä hakukierros on nyt käynnissä, ja valtiovarainministeriö on asettanut haettavaksi tutkimuksen kotitalousvähennyksen vaikutuksista työllisyyteen ja harmaaseen talouteen.

Tutkimushankkeessa on tarkoitus selvittää työllisyysvaikutusten ja harmaan talouden lisäksi myös kotitalousvähennyksen vaikutuksia yhteiskunnallisen työjaon tehostumiseen, kulutukseen sekä eri palveluiden hintoihin ja kysyntään. Lisäksi on tarkoitus selvittää kotitalousvähennyksen sukupuoli- ja tulonjakovaikutuksia.

Tutkimushankkeen on tarkoitus käynnistyä tammikuussa 2020 ja tuloksia odotetaan saatavan vuoden 2020 lopulla.

Osastopäällikkö, ylijohtaja — Terhi Järvikare

Hallitusneuvos — Panu Pykönen

Liite: Harmaan talouden selvitysyksikön lausunto kotitalousvähennykseen kohdistuvan muutoksen vaikutuksesta harmaaseen talouteen